

OP DE HOOGTE

Augustijns Centrum
de Boskapel

mei 2009

“... bij tijd en wijle van mening verschillen zonder haat, alsof iemand het oneens was met zichzelf en juist door die schaars voorkomende onenigheid fleur geven aan de eensgezindheid van meestal ...” “
(Augustinus, *Belijdenissen*, IV,8,13,p.113)

Colofon :

Op de Hoogte is het bulletin van de Boskapelgemeenschap. Het biedt ruimte voor Boskapellers en andere bezoekers van de kapel om te schrijven of te lezen over zaken die de gemeenschap van de Boskapel of de kerkgemeenschap in het algemeen raken.

Ook geeft het informatie over vieringen in de kapel en andersoortige informatie over activiteiten die vanuit de Boskapel worden ondernomen.

Op de Hoogte verschijnt 11 maal per jaar.

Redactie:

Gerard Willems, Schoutstraat 23, 6525 XR Nijmegen
024 3554903, gerard.m.willems@planet.nl
Mechy Dolmans-van Oosterhout, mechy@xs4all.nl
(beiden eindredactie)
en Chris Dijkhuis

Lay-out en druk:

Helma Bertels, Myriam Devos, Hans Thoonen
(e-mail jgmthoonen@hetnet.nl)

Abonnementen:

Na schriftelijke aanmelding ontvangt u voor 9 euro een jaar lang *Op de Hoogte* thuis

Adres Boskapel:

Graafseweg 276
6532 ZV Nijmegen
tel/fax 024-3776968 bgg 024-3726610
homepage: www.boskapel.nl
e-mail: a.c.boskapel@wanadoo.nl
Postbank: 22.06.916, Rabobank: 15.78.32.856
t.n.v. Rector Boskapel

VOORWOORD

Na de liturgiekalender volgt in dit nummer een bericht vanuit het bestuur naar aanleiding van het laatstleden Kapeloverleg over de statuten van de nieuwe Stichting. De Stichtingsakte wordt binnenkort opgemaakt en daarna kan het interimbestuur aan de slag. De nieuwe interimvoorzitter Antoinette Meys bericht ....

Standpunten van de Heilige Stoel blijken meer dan eens draaibaar. Het blijkt uit een bijdrage aan dit nummer over een verklaring met betrekking tot de 80ste verjaardag van het Verdrag van Lateranen die zal verschijnen op de *website: kerkplein.org*. Deze verklaring laakt het feit dat het Vaticaan een dubbele positie inneemt in de Verenigde Naties. Terwijl het niet meer is dan het bestuur van een religieuze gemeenschap, dat als permanent waarnemer kan deelnemen aan VN besprekingen, claimt het Vaticaan als dat zo uitkomt legaal de status van natie die het 80 jaar geleden bij het Verdrag van Lateranen kreeg met alle bevoegdheden die daarbij horen. Zo kan de kerk besluiten blokkeren als deze ingaan tegen haar eigen seksuele moraal, daarmee ingrijpend in bijvoorbeeld de aidsproblematiek in Afrika. De kerk predikt terecht dat de huwelijksrouw benadrukt moet worden en verbiedt het gebruik van condooms. Wat dat doet met de kwetsbare positie van vrouwen in bijvoorbeeld Cameroen kunnen we allemaal bijna dagelijks op tv zien. Als er in de VN besluiten dreigen die de Kerk niet welgevallig zijn (denk aan aanklachten over seksueel misbruik van jongeren onder de Amerikaanse geestelijkheid) dan weigert ze op basis van haar waarnemersstatus met het Internationale Hof van Justitie mee te werken. De verklaring treft u in dit nummer aan.

Zelfs op het heikele punt van de abortus is het standpunt van de kerk gelukkig niet altijd onwrikbaar, zoals we onlangs in de pers konden vernemen. Het is te hopen dat het bisdom ook de nodige souplesse zal betrachten waar het gaat om de behuizing van een

zelfstandige, enthousiaste in Christus' naam verenigde gemeenschap als de Boskapelgroep. Bij verkoop van de kapel zou deze aan de eredienst onttrokken moeten worden. Als dat zo zou zijn, kunnen we misschien onze toevlucht nemen tot wat ooit in de tijd van de reformatie voor de augustijnen in onze stad nodig bleek: een schuilkerk!

Na het succesvol afronden van haar opleiding tot pastoraal werker ging onze trouwe Boskapelster Julia van Wel werken in Apeldoorn. Zij probeert daar in samenwerking met onze gereformeerde medechristenen gestalte te geven aan gemeenschapsopbouw in een nieuwbouwwijk zonder wijkvoorzieningen. Er is geen kerk en er wordt er ook geen gepland. Voorwaar een klus om daar de kerk present te stellen. Eerdere ervaringen in een andere nieuwbouwwijk waren nogal negatief. Julia zette door en u leest in haar artikel hoe in goede samenwerking met onze medechristenen mooie dingen tot stand komen. Ooit van een mobiele winkel-aan-huiskerk gehoord?

Voorafgaand aan de verhuizing van de paters Augustijnen Bert Bocxe en Martien van den Nieuwenhuizen werd er in de gang en refter van het klooster een boekenmarkt gehouden. Koen van Rossum, als een van de vele enthousiastelingen die hun waarschijnlijk toch al overvolle boekenkast meenden te moeten aanvullen met de interessante koopjes, vond een kerkboek met een aantal briefjes en knipseltjes erin, die hij aan de vergetelheid wilde ontrukken. Leest u mee?

Lezen, dat heeft ook de Boskappelleesgroep weer gedaan. U treft een verslagje aan van de bespreking die de groep wijdde aan Siebelinks *Verdwaald Gezin*, een sfeertekening uit de jaren 50.

Chris Dijkhuis vergast ons weer op een vervolg uit Augustinus' *De Civitate Dei* en van de Amnestytafel vindt u een ontboezeming over een ervaring door een van de leden opgedaan tijdens de

laatste brievenactie. Dan drie persberichten: Rinus Bal stuurde een in het Engels gesteld persbericht in, dat dateert van een paar maanden voordat Benedictus XVI tot Paus werd gekozen. U vindt het in dit nummer in vertaalde vorm. Het eindigt met een gewetensvraag..... Verder vindt u een persbericht van Christians for Choice en

tot slot, voor diegenen die de Gelderlander niet lezen, een reactie van Ben van de Pol en de eerste ondergetekende op een stukje dat in die krant heeft gestaan naar aanleiding van de aandacht die het vertrek van de Augustijnen uit Nijmegen heeft gekregen.

Gerard Willems en Mechy Dolmans-van Oosterhout

LITURGIEKALENDER

mei 2009

De paasverhalen van de evangeliën spreken een taal en gebruiken beelden, die ons niet zelden vreemd voorkomen, als 'uit een andere wereld'. Het vergt de nodige moeite om erachter te komen wat ze ons willen verkondigen. Daarbij komt nog dat deze verhalen zo'n vijftig jaar na Jezus'dood werden opgeschreven. Ze zijn de neerslag van het geloofsleven van groepen christenen uit de eerste eeuw, die gaandeweg tot de (h)erkenning kwamen dat de gekruisigde Jezus voor hen de levende Heer was. De allermeeften van hen hadden Jezus niet meer persoonlijk gekend, ze moesten via de weg van 'horen'tot 'zien' (geloven) komen. De vieringen van de gemeente (het lezen van de Schrift en het breken van het Brood) waren daarbij heel belangrijk.

(uit: 'Schriftinstuif'G&St 1990)

- 3 mei: 4e zondag van Pasen. Johannes 10, 11-18
Joost Koopmans (gouden kloosterfeest zr. Medie)
- 10 mei: 5e zondag van Pasen. Johannes 15, 1-8
Bert van Balkom
- 17 mei: 6e zondag van Pasen . Johannes 15, 9-17
Joost Koopmans en Jan Broeders (overweging)
- 21 mei: Hemelvaartsdag. 1e Communieviering van zes
Boskapellertjes
- 24 mei: 7e zondag van Pasen. Johannes 17, 11-19
Theo van der Zee (agapèviering)
- 31 mei: PINKSTEREN. Johannes 15, 26-27 en 16,12-15
Joost Koopmans
- **De Vastenactie** voor vakantieboerderij 't Zwervel in Wijhe,
bestemd voor arme gezinnen, heeft 1009.44 euro opgebracht.
Hartelijk dank!
- Vanaf 15 april ben ik verhuisd naar Catharinahof. Tot nog toe
bevalt het goed: mooi huis met vriendelijke bewoners, 83 in
getal, afkomstig uit verschillende ordes en congregaties
(waarvan 50 zusters Dominicanessen van Neerbosch). Mijn
appartement is mooi gelegen en ik kan er goed mijn werk doen.
'Tijd voor mezelf' heb ik nog niet veel gehad... Heel veel dank
voor de tekenen van medeleven via een kaartje, een bloemetje,
een goed woord! Hier volgt nog een keer mijn adres:
Rosa de Limastraat 168
6543 JG Nijmegen
06.533.62.781
- De nieuwe bewoners van het voormalige convent laten nog
even op zich wachten. Vermoedelijk nemen ze in deze
meimaand hun intrek.

- **Waar zijn ze gebleven?**

Riet Konings heeft, na een verblijf van enkele maanden in het Clarissenklooster te Megen, besloten haar bestaan daar voort te zetten. De officiële datum van intrede was 25 april jl. Wij danken Riet voor haar bijdrage aan liturgiegroep en koor en voor haar hele aanwezigheid. Vrede en alle goeds bij de Clarissen!

- *zr. Willibrorda* is niet meer in staat om van Catharinahof naar de Boskapel te rijden. Ik woon nu met haar in één huis. Zij doet ons de groeten en mist onze vieringen wel. Misschien komt ze nog een keertje. Dan laat ik het bijtijds weten.

Joost Koopmans

VAN DE BESTUURSTAFEL....

Secretaris interim bestuur

Tijdens het laatste Kapeloverleg, waarin wij de Statuten voor de

Nieuwe Stichting besproken werd door het bestuur bekend gemaakt dat in het Interimbestuur (= het bestuur van de nieuwe Stichting Augustijns Centrum De Boskapel, dat de eerste zes maanden zal fungeren) een vacature was voor de functie van secretaris en dat we eenieder opriepen om te overwegen die vacature

te gaan vervullen. U kunt zich voorstellen dat wij zeer verheugd waren toen wij zeer kort daarna van Jan Revenberg - een trouw Boskapelbezoeker en zeer ervaren in bestuurswerk, zowel op betaalde als op vrijwillige basis - vernamen dat hij zich beschikbaar stelde. In de afgelopen bestuursvergadering is besloten dat wij hem zo snel mogelijk zouden willen opnemen in ons bestuur.

Het bestuur zal dan ook de eerstkomende Kapelvergadering hem ter benoeming voordragen. Intussen willen we hem als tijdelijk secretaris laten functioneren, omdat er veel werk te verrichten is.

Stichting Augustijns Centrum De Boskapel

De notaris heeft opdracht gekregen om de stichtingsakte op te maken aan de hand van de Statuten zoals die het afgelopen Kapeloverleg zijn vastgesteld. Binnen zeer korte tijd zal deze akte ondertekend kunnen worden, zodat de nieuwe Stichting een feit zal zijn

Huishoudelijk reglement en taakomschrijvingen

Op dit moment wordt gewerkt aan een concept voor het huishoudelijk reglement en de taakomschrijvingen van bestuur en participantenraad. Omdat we bij het opstellen van de statuten zulke waardevolle opmerkingen, aanvullingen en verbeteringen hebben ontvangen, willen we ook het concept van het huishoudelijk reglement en de taakomschrijvingen weer aan u voorleggen.

Vervolgens verwerken we de wijzigingsvoorstellen en daarna volgt de vaststelling in het eerstvolgende Kapeloverleg. U ontvangt nader bericht zodra de concepten gereed zijn.

Contact met de Gereformeerden

Op 16 april '09 heeft een deel van ons bestuur weer een gesprek gehad met de commissie huisvesting van de Gereformeerde Vrijgemaakten en de Christelijk Gereformeerden. Deze commissie onderzoekt de mogelijkheden om de Boskapel te gaan gebruiken voor de fusie van beide gemeentes, die begin volgende jaar gerealiseerd zal worden. De commissie heeft een programma van eisen opgesteld voor de huisvesting en de Boskapel voldoet hieraan in hoge mate. De gefuseerde Gereformeerde Gemeente is voornemens om de Boskapel te kopen van Standvast en wil in de zomer van 2009 duidelijkheid hebben of dit haalbaar is. Er zijn plannen om verbouwingen te plegen zodanig dat beide geloofsgemeenschappen (de Gereformeerde Gemeente en de Boskapelgemeenschap) zo goed mogelijk van het gebouw gebruik kunnen maken zonder elkaar tot last te zijn. We hebben gesproken over hoe beide gemeenschappen op zon- en feestdagen hun

vieringen kunnen houden. De insteek is dat we er met elkaar willen uit komen en dus op zoek gaan naar mogelijkheden in plaats van ons op de obstakels te focussen. Van beide gemeenschappen zal dit de bereidheid vragen om in te schikken waar dat nodig is en bijvoorbeeld te schuiven met de tijden van de vieringen. Ook zullen wij straks niet meer zonder meer op alle momenten over alle ruimtes binnen de Boskapel kunnen beschikken, maar op basis van een huurovereenkomst bepaalde ruimtes op bepaalde tijden kunnen gebruiken. Welk prijskaartje daaraan hangt, is nog niet bekend. Dat zal mede afhangen van de prijs die de Gereformeerde Gemeente voor de Boskapel gaat betalen.

Kapeloverleg

Een volgend kapeloverleg is gepland op **15 juni 2009 van 20 – 22 uur**.

Onderwerp van bespreking is in elk geval het huishoudelijk reglement en de taakomschrijving van participantenraad en bestuur.

Bereikbaarheid

Nu het Convent gesloten is en Joost vertrokken is het goed te weten dat Joost bereikbaar is onder nummer 06- 53362781 ; voor telefonische bereikbaarheid via de Boskapel wordt nog een oplossing gezocht.

Kennismaking nieuwe Boskapellers en bestuur

Op **woensdag 27 mei a.s.** staat er een kennismakingsavond gepland voor nieuwe Boskapellers. U kunt zich hiervoor opgeven per e-mail: info@meys.net bij ondergetekende.

Hartelijke groet namens het interimbestuur,
Antoinette Meys, voorzitter

VERKLARING BIJ DE TACHTIGSTE VERJAARDAG VAN HET VERDRAG VAN LATERANEN

“Tachtig jaar geleden tekenden de Heilige Stoel en de Italiaans regering een overeenkomst die een wettelijke status toekende aan het gebied dat we kennen als Vaticaanstad. Sindsdien hebben verschillende pausen de politieke invloed van dit kleine gebiedje uitgebreid, en hebben zodoende erkenning en invloed bij de Verenigde Naties en andere internationale instituten verworven. De verjaardag geeft ons gelegenheid om de rol die het Vaticaan, of de heilige Stoel, speelt in de huidige wereld en vooral bij de VN eens nader te bezien.

“De Heilige Stoel is als niet-lidstaat Permanent Waarnemer bij de Verenigde Naties. Ze is het enige lichaam met zo’n status sinds Zwitserland volledig lid werd in 2002. Deze status verleent de Heilige Stoel staatsprivileges bij de VN zoals het recht om het woord te voeren en te stemmen bij VN conferenties. Geen enkele andere religieuze instelling heeft deze verheven status; andere religieuze instellingen daarentegen nemen slechts deel in de VN als NGO’s (noot vertaler: Niet Gouvernemente Organisations). Wat erger is, is dat de Heilige Stoel bij deze vergaderingen vertegenwoordigd is door haar bestuurlijke hogere echelons wier oordelen op geen enkele manier de mening representeren van de meer dan één miljard katholieken over de hele wereld. Als anderen de politiek van het Vaticaan aanvechten, wijzen de vertegenwoordigers van de kerkelijke hiërarchie zulke bezwaren als antikatholiek of antireligieus van de hand.

Het is interessant om te bezien hoe de aanspraken van de Heilige Stoel op zijn wettelijke positie als staat nogal wisselen afhankelijk van de omstandigheden. In de afgelopen jaren heeft de Heilige Stoel, als dat zo uitkwam, zijn staat-zijn geclaimd zowel als afgewezen. Recent, en bijna gelijktijdig, claimde de heilige Stoel zijn positie als soevereine staat om zo diplomatieke

onschendbaarheid af te dwingen tegen claims over seksueel misbruik in de Verenigde Staten, terwijl ze tegelijkertijd haar staat-zijn ontkende om zo medewerking te kunnen weigeren met het Internationale Hof van Strafrecht. Vaak, bij ontkenning van zijn soevereiniteit als staat, beroept de heilige Stoel zich op zijn status als religieuze instelling en vraagt daarbij om toepassing van de *First Amendment* van de Amerikaanse Grondwet om zo de handelwijze van de kerk te rechtvaardigen na aanklachten dat leden van de kerkelijke hiërarchie beschuldigingen van seksuele uitwassen onder de geestelijkheid verkeerd had behandeld.

“Er bestaat geen twijfel over het feit dat de Rooms Katholieke kerk belangrijke bijdragen heeft geleverd aan het welzijn van katholieken en niet-katholieken in de gehele wereld via het opzetten van vele broodnodige sociale diensten. Als de VN en andere instellingen echter de positie van het Vaticaan als staat zouden herzien, zou dat niet betekenen dat de ontegenzeggelijk goede werken van de katholieke kerk daarmee zouden stoppen. De mogelijkheid bestaat zelfs dat ze in belang zouden toenemen omdat er dan een groot aantal van haar medewerkers niet langer de last zouden hoeven dragen van de diplomatieke plichten die ze op dit moment hebben.

“Het tegenwerken door de Heilige Stoel van initiatieven die gericht zijn op de bevordering van de gezondheidszorg met betrekking tot de voortplanting, meer speciaal haar tegenwerking van het gebruik van condooms om de verspreiding van HIV tegen te gaan, werpt een donkere schaduw over het goede werk dat veel leden van de kerk verrichten. Het effect van deze politiek wordt nog versterkt door de politieke rol die de Heilige Stoel in de wereld speelt. Als de Heilige Stoel als staat deelneemt in het internationale systeem, dan wordt religieuze vrijheid in gevaar gebracht, worden de levens van vrouwen in gevaar gebracht en worden gezondheidszorginitiatieven gefrustreerd. De tijd is rijp om de tegenstrijdige positie van de Heilige Stoel met betrekking

tot haar staat-zijn te erkennen en om de VN en andere lichamen te laten overgaan tot het behandelen van het Vaticaan als wat het eigenlijk is: het bestuur van een religieuze gemeenschap”.

John O'Brien, Voorzitter van 'Catholics for Choice'

‘Catholics for Choice’ beschrijft en bevordert de seksuele- en voortplantingsethica op een juridische basis, die een betrokkenheid behelst op het welzijn van vrouwen, en de inzet respecteert en bevestigt van mannen en vrouwen om morele beslissingen over hun leven te nemen.

De bovenstaande verklaring is door Catholics for Choice uitgegeven op 11 februari 2009 bij gelegenheid van de 80ste verjaardag van het Verdrag van Lateranen tussen het Vaticaan en Italië. Deze vertaling zal verschijnen op de **website: kerkplein.org**

Ingezonden en vertaald uit het Engels door Gerard Willems

OECUMENE IN EEN NIEUWBOUWWIJK IN APELDOORN

Omdat het niet ondenkbaar is dat de Boskapelgemeenschap en de christelijk gereformeerde kerken in de komende tijd over en weer met elkaars activiteiten kennismaken, nu in *Op de Hoogte* dit ‘praktijkbericht’ over oecumene in een nieuwbouwwijk in Apeldoorn.

Ik werk nu ruim 3 ½ jaar in Apeldoorn bij de Emmaüsparochie als pastoraal werker met het profiel Gemeenschapsopbouw. Tot mijn taken als pastoraal werker met dit profiel behoort o.a. het ondersteunen van het welkomstbezoek in een nieuwe wijk in aanbouw, de wijk Zuidbroek. En het mee gestalte geven aan het opbouwwerk in deze wijk. Met mensen van de Teresiakerk en van

de PKN-gemeente Kruispunt Open Huis kwamen we samen om te overleggen hoe het opbouwwerk in Zuidbroek opgepakt kon worden. De Teresiakerk en de PKN-gemeente zijn beide kerken in Zevenhuizen, de wijk die grenst aan Zuidbroek. Het ging ons zowel om 'de presentie van de kerk' als om een bijdrage aan het welbevinden van de bewoners, opdat zij zich gauw thuis zouden voelen in hun nieuwe woonomgeving. We wilden daarbij uitgaan van wat er onder de bewoners leeft aan vragen en verlangens. We hadden te maken met een wijk waarin nauwelijks wijkvoorzieningen komen, en ook de kerken zouden er géén kerk bouwen. Hoe kan de kerk er dan toch 'present zijn'? En zouden de nieuwe bewoners wel interesse hebben in 'de kerk' en in 'kerkelijke activiteiten'? Vooral over deze laatste vraag maakte ik mij zorgen. In 2006 had ik in een andere pas opgeleverde nieuwbouwwijk bewoners bezocht die als katholiek zijn ingeschreven. Van de 27 bewoners wilden er slechts vijf met mij praten. Nadat ik mij bekend gemaakt had als pastor van de r.-k. kerk, kreeg ik vaak nogal onaangename reacties te horen. Zou er in Zuidbroek ook zó op de kerk worden gereageerd? Na enige tijd werd de RKK-PKN groep benaderd door de Christelijk Gereformeerde Andreas kerk die eveneens in Zevenhuizen is gevestigd en die graag met alle vijf kerkgenootschappen in Zevenhuizen tot een gezamenlijk welkomstbezoek wilde komen. Ze wilde de bewoners, naast informatie over de kerken, een eigentijds, niet-kerkelijk welkomstpakket aanbieden. Omdat een aantal kerken vrij evangelisch gericht is, bestonden zowel aan katholieke als aan protestante zijde enige bedenkingen. Uiteindelijk is het tot een samenwerking gekomen en gaan vrijwilligers van de vijf kerken nu samen op pad om nieuwe bewoners welkom te heten. De vijf kerken zijn: Andreas kerk, Berea Noord, Eben-Haëzerkerk, Kruispunt Open Huis en de Teresiakerk. De bewoners krijgen een tas van een winkelcentrum in Zevenhuizen, waarin een plattegrond van de gemeente Apeldoorn, magazines en foldermateriaal o.a. van culturele instellingen en

van Wisselwerk, diverse kortingsbonnen en tot slot een zakje 'broekjes'. Dit zijn koekjes gebakken door de bewoners van een instelling voor gehandicapten die aangeboden worden door de stichting Tuinen van Zuidbroek. Los van dit pakket krijgen de bewoners een mooie folder met een beschrijving en een foto van de kerken in Zevenhuizen, en een Citybijbel met daarin het Nieuwe Testament.

Tot nu toe hebben de vrijwilligers op 368 adressen de bewoners welkom geheten. Er wordt prettig met elkaar samengewerkt en de reacties aan de deur zijn overwegend (héél) positief. Tijdens de welkomstbezoeken worden ook enkele enquêtevragen gesteld. Zo wordt o.a. genoteerd wie van de bewoners op de hoogte gehouden wil worden van activiteiten van de kerken. In oktober 2008, nadat op dat moment op 129 adressen de bewoners waren bezocht, bleken er 48 bewoners te zijn die deze vraag positief beantwoordden. De gezamenlijke kerken besloten daarop om voor deze bewoners tweemaal per jaar een gezamenlijke nieuwsbrief te maken. De eerste nieuwsbrief werd in december verspreid over de 116 adressen waarover op dat moment werd beschikt. In oecumenisch opzicht is dit toch wel een opmerkelijke prestatie: kerken die elkaar niet wantrouwen of beconcurreren, maar respecteren, ondersteunen en aanvullen. Ook nu er in totaal op 368 adressen mensen zijn bezocht blijft het aantal bewoners met belangstelling voor activiteiten van de kerk, groot: maar liefst 134, dus ruim 1/3 van de bewoners (36 %), wil op de hoogte gehouden worden van kerkelijke activiteiten. Er wordt nu dus niet hoofdzakelijk negatief gereageerd op alles wat met 'kerk' te maken heeft. Ik denk dat het aantrekkelijke welkomstpakket, en de niet-opdringerige maar uitnodigende houding van de bezoek(st)ers hier zeker aan bijgedragen hebben. Ook de RKK-PKN groep die het opbouwwerk voorbereidde, had houvast aan de resultaten van de enquête. Uit de antwoorden van de eerste 129 bewoners die bezocht zijn kwam al naar voren dat er onder nogal wat bewoners behoefte bestaat aan onderling contact en aan een ontmoetingsruimte of inloophuis. Ook nu de

antwoorden van alle 368 bewoners geteld zijn, blijkt deze behoefte aanwezig. Op de vraag ‘Er zijn plannen om het contact met andere wijkbewoners te bevorderen. Heeft u daar behoefte aan?’ gaven 328 van de 368 mensen een antwoord, 70 % van hen beantwoordde de vraag met ‘ja’. De groep probeert nu voor de wijk èn voor de presentie van de kerk, te realiseren dat er dit najaar een mobiele ontmoetingsplek beschikbaar is in de vorm van een voormalige winkel-aan-huis wagen, die dienst doet als inloophuis en als ruimte voor wijkactiviteiten. Binnenkort overleggen we hierover met de wijkraad, met Wisselwerk en met de stichting Tuinen van Zuidbroek. Misschien in een volgend praktijkbericht hierover méér!

Julia van Wel

NEEM EN LEES

Tijdens de drukbezochte boekenmarkt op 22 maart vond ik in de kast “gratis mee te nemen” een verfromfaaid kerkboek uit 1924. Het is getiteld *Sursum Corda / Gezangen en Gebeden* bewerkt door J.Lokin Pr. en Dr.Th.Verhoeven Pr. Bijna 300 bladzijden vrome teksten, berijmd en op muziek gezet, om de volkszang in de parochies in te voeren en te bevorderen. En dan ook nog zo’n 100 bladzijden gebeden en litanieën, een weerspiegeling van de toenmalige devoties en traditie.

De eerste druk verscheen in 1915, en het werk aan de samenstelling werd volgens de bewerkers geheel belangeloos gedaan. De uitgever – N.V. Dekker & van de Vegt en J.W. van Leeuwen, gevestigd te Utrecht en Nijmegen – heeft er wel garen bij gesponnen, want in 1932 verscheen de vierde druk. Er waren toen al 60.000 exemplaren verkocht.

Bij het doorbladeren vielen er wat losse briefjes en knipsels uit, met weer andere gebeden en teksten, alsof de gebruiker nog niet genoeg aan het kerkboek had.

Wie de eigenaar geweest is valt niet te achterhalen, maar wel moet het een weleerwaarde of zeereerwaarde heer zijn geweest. Eén van de losse briefjes bevatte namelijk geen gebed, maar een verzoek. De naam van de afzender is onleesbaar gemaakt. Het handgeschreven verzoek luidt kort en goed: “Hebt U een bonnet te leen voor een toneelstukje a.u.b.?”

(Voor alle duidelijkheid: Een bonnet is een vierkante lage hoofdbedekking met bovenop drie of vier uitsteeksels rond een pluim. Zij wordt gedragen door geestelijken zowel in als buiten liturgische diensten. Aldus het Katholiek Woordenboek uit 1987.) Aan de keerzijde van het briefje staat een heel ander verzoek van ene Jeanne, dat getuigt van behoefte aan pastorale zorg: “Bel U mij eens, ik ben nog al eenzaam”. Achter haar naam staat het telefoonnummer. Ik denk wel dat zij gehoor heeft gekregen.

Koen van Rossum

EERSTE COMMUNIE 2009

Begin maart zijn zes kinderen gestart met de voorbereidingen van hun Eerste Communie.

Bauke Loonstra, Iris Kuhnen, Femke Pijnappel, Femke Remmen, Marleen Boschman en Rémy Cherblanc zullen op Hemelvaartsdag, 21 mei, hun Eerste Communie doen.

Traditioneel werd gestart met het maken van poppen, waarmee de kinderen zich hebben voorgesteld. Fijn was de hulp van alle andere kinderen, moeders en oma!

Tijdens iedere voorbereidingsbijeenkomst zijn deze mooie poppen te bewonderen in een kring voor het altaar!

Ieder kind heeft een eigen klapper gekregen met daarin het project ‘Wij horen bij elkaar’.

In de Boskapel en ook thuis wordt er aan het project gewerkt: lezen van verhalen, tekenen, kleuren, vragen beantwoorden, interview houden etc. De klappers zien er nu al erg mooi uit!

Half maart was de tweede bijeenkomst met als thema `Bij elkaar thuis`: dit ging over je huis en je gezin, wie horen er bij jou? Hoor jij ergens bij? Misschien hoor jij ook bij de grote familie van God! De volgende twee bijeenkomsten gingen over `Bij elkaar in de kerk`. Joost heeft de kinderen de Boskapel laten zien en uitgebreid verteld over `dopen`.

Met Pasen waren veel kinderen in de Boskapel (36!) getuige van de doop van Femke Remmen: een sfeervolle, fijne viering!

In de voorbereidingstijd was dit echt een hoogtepunt en sloot het prima aan bij het project.

Hierna volgen nog bijeenkomsten over `Bij elkaar rond de tafel`: 'samen delen' en 'bij Jezus aan tafel'.

In mei wordt er op een zaterdag `geoefend` en staat de laatste voorbereidingsbijeenkomst in het teken van `Allemaal bij elkaar`. Tijdens iedere bijeenkomst wordt ook aandacht aan `bidden` geschonken.

In februari heeft er een ouderbijeenkomst plaats gevonden en ook in april hebben de ouders hun ervaringen rondom de voorbereidingen samen gedeeld en de viering van 21 mei voorbereid.

Met name `het gezamenlijke` van de voorbereiding is van groot belang: samen op weg naar, ouders die met elkaar praten over de Eerste Communie, kinderen die samen werken aan een project, de opdrachten thuis maken en in de Boskapel nabespreken. Samen brengen we ook nog een bezoek aan de Witte Molen.

Tot slot, wederom een hoogtepunt, gaan Bauke, Iris, de beide Femkes, Marleen en Rémy samen met hun familie voor het eerst meedoen bij het breken en delen van het Brood op 21 mei.

Kortom, een intensieve, maar fijne voorbereiding met een groep enthousiaste, gemotiveerde kinderen én ouders!

Birgitte Ligtenberg

VERSLAG LEESGROEP 31 maart 2009

Besproken werd *Verdwaald gezin*, de in 2009 voor de vierde maal gedrukte roman van Jan Siebelink uit 1993. Voor de gespreksgroepsleden die dateren van vóór de tweede wereldoorlog was de sfeerbeschrijving in de roman soms een feest van herkenning, voor de jongere leden was het boek een beschrijving van een hun onbekende, van spuitjeslucht doortrokken tijd, die bovendien nogal ongestructureerd werd aangeboden.

Veel structuur zit er inderdaad niet in het boek dat een gezin, vader, moeder en één dochter in het Arnhem van de jaren vijftig van de vorige eeuw beschrijft. Het is de tijd van nu onbekende sigarettenmerken, de Volkswagen kever en de eerste televisietoestellen. We maken kennis met een ongeïnspireerde vader Hugo, die per ongeluk getrouwd geraakt lijkt en een dito moeder (Paula) die zich bij gebrek aan een relatie met haar man stort op haar tienerdochter (Noor) die voor haar eindexamen MMS (een bij invoering van de Mammoetwet gesneuvelde vorm van meisjesschool) zit. Hugo is een dagdromer die zijn identiteit ontleent, niet aan zijn gemeentelijk archivarisschap, maar aan een oorlogservaring met een vrouw en later aan een verliefdheid op een medewerkster (Annette) op het archief waar hij werkt. Moeder Paula is druk met een jurk voor Noors schoolbal en eindexamen en vooral met de jongens waarmee ze in aanraking komt. Ze droomt voor haar dochter van een huwelijk met een jongen van stand (liefst in militair uniform), geheel anders dus dan haar eigen huwelijk. Na hun mislukte huwelijksnacht en een paar nachten daarna, hebben deze man en vrouw elkaar niets meer te melden. Noor lijkt in haar bedillerigheid met haar vriendjes op haar moeder. Vader Hugo laat zich slechts op één moment zien van zijn emotionele kant als hij een toevallig aangelopen poesje liefkoost. Zijn door hem gewenste relatie met Annette komt tot niets omdat zij de chef van het archief (Arie) boven hem verkiest, een aardige man die overigens ook niet uitblinkt door daadkracht

en uiteindelijk sterft aan een verwaarloosde kiesontsteking. Van Hugo's ouders weten we zo goed als niets. Paula's ouders die in Den Haag wonen zijn een merkwaardig stel waarvan de man een dubbelleven leidt en kennelijk ook geen echte aandacht heeft voor zijn in hun winkel hardwerkende vrouw. Na haar moeders dood haalt Paula haar vader naar Arnhem, waar de laatste zich niets gelegen laat liggen aan zijn bitse dochter en vriendschap sluit met een mede-pensionbewoner. Kortom, ook daar géén liefde, maar ook geen uitgesproken haat.

De roman is niet modern in zijn opzet en structuur. De figuren worden telkens apart in hun bezigheden, wensen en verlangens beschreven, wat natuurlijk functioneel is voor de uitbeelding van een gezin zonder samenhang. Verder is het boek in zijn ééndimensionaliteit gespeend van uitgesproken morele problemen of dilemma's. Er wordt alleen maar een tijdsbeeld geschetst met karakters waar geen ontwikkeling in zit, er is dan ook geen climax, of het moest zijn Hugo's luidruchtige liefdesverklaring aan het adres van Annette, nota bene tijdens de condoleancereceptie van de overleden Arie.

Misschien wordt duidelijk wat Siebelink heeft geprobeerd te doen als we kijken naar het motto dat hij zijn roman meegaf: "Life could be a dream, sweetheart ...", een in de vijftiger jaren populaire song van een inmiddels vergeten popgroep: the Crew Cuts, een hoofdhaarmode die het in onze kaalhoofdige tijd niet meer echt zou doen.

De volgende bijeenkomst is op 12 mei. We bespreken dan: *De Verdronkene* van Liesbeth de Moor.

Gerard Willems

VOOR U GELEZEN: AUGUSTINUS' DE STAD VAN GOD, BOEK XIV

Boek XIV sluit naadloos aan bij boek XIII waar het gaat om de gevolgen van de zondeval: niet zozeer het vergrijp zelf als wel de gevolgen ervan en wel de gevolgen voor de afstammelingen van Adam die in het hele boek maar één keer met name wordt genoemd en dan ook nog terzijde in een citaat van Paulus (Rom. 5,14).

De ongehoorzaamheid van de eerste mens, zo begint Augustinus, zou alle mensen in een eeuwigdurende tweede dood hebben gestort als velen niet door Gods genade zouden zijn bevrijd. Zo komt het dat er op de aarde niet meer dan twee soorten van menselijke gemeenschap zijn ontstaan: de stad van mensen die volgens het vlees en de stad van hen die volgens de geest leven. 'Stad' (civitas) is evenals bij het onderscheid 'civitas Dei – civitas terrena' (stad van God – letterlijk aardse stad, dus stad van de mensen) in overdrachtelijke zin op te vatten. Hier gaat het woord 'civitas' meer in de richting van 'groep met een bepaalde levensinstelling'. Men zou kunnen denken dat de Epicureïsche filosofie die het hoogste goed van de mens in de lichamelijke genieting legt, volgens het vlees leven verkondigt en dat de Stoa die het hoogste goed in de geest legt, volgens de geest leeft. Dat is niet juist. De Schrift verstaat namelijk onder 'vlees' niet alleen het lichaam van een aards en sterfelijk wezen, maar ook de mens zelf, dat wil zeggen de natuur van de mens, de mens als geheel.

Augustinus gebruikt hier de uitdrukking 'a parte totum' waar wij als stijlfiguur 'pars pro toto' zeggen: het aanduiden van het geheel met een deel ervan, een bemanning van 2000 koppen bijvoorbeeld. Het leven naar het vlees komt dus niet alleen door ondeugden van het lichaam, maar ook van de geest. De oorzaak van de zonde komt niet van het vlees, maar van de geest. Het bederf van het lichaam dat als een last op de ziel drukt, is niet de oorzaak van de eerste zonde, maar is haar bestraffing en de ziel is niet zondig gemaakt door het bederfelijke vlees, maar het vlees is

bederfelijk gemaakt door de zondige ziel. We kunnen dus over de twee steden zeggen dat sommigen door het vlees leven dat wil zeggen volgens de mens, anderen volgens de geest leven dat wil zeggen volgens God.

In de hoofdstukken 5 t/m 9 polemiseert Augustinus opnieuw tegen de opvattingen van de Neoplatonici over het lichaam. Ook de in zijn ogen hoogmoedige Stoïci die hun gemoedsbewegingen geheel proberen te beheersen, krijgen er flink van langs.

Daarna beziet Augustinus de toestand van de eerste mensen nader en onderzoekt hij de aard en zwaarte van hun zonde. Zij bedreven die in volle vrijheid, terwijl het toen toch niet moeilijk voor hen was Gods gebod te gehoorzamen. De zondeval van de eerste mens die immers met een goede natuur was geschapen, kan dus alleen maar door zijn schepper hersteld worden. Waarom, zo kan men zich afvragen, wordt de mens door andere zonden minder veranderd dan door die eerste zonde? Over de eerste zonde zegt Augustinus dat die niet gering was: het was het overtreden van een gebod. Het ging bij dat voorschrift alleen om het inscherpen van de gehoorzaamheid, volgens Augustinus zo ongeveer de moeder en de behoedster van alle deugden. Daar kwam bij dat de begeerte zich toen nog niet verzette tegen de wil, wat later vanwege de straf voor de overtreding wel het geval werd. De schending van dat voorschrift is de overtreders te meer aan te rekenen naarmate het voorschrift makkelijker op te volgen was. Het was zelfs zo dat al vóórdat de zonde werd begaan er sprake was van een slechte wil. De hoogmoed van de zonde was ernstiger dan de zonde zelf.

De ongehoorzaamheid van de mens tegenover God wordt vooral gestraft door de ongehoorzaamheid van de driften en de emoties tegenover de mens zelf. Erger dan alle andere driften en hartstochten noemt Augustinus de geslachtsdrift. Was die in het paradijs nog gehoorzaam aan het verstand en de wil, na de zondeval is zij rebels geworden en haar oproerigheid is voor de mens diep beschamend. De mens is vanaf het bedekken van de naaktheid onmiddellijk na de zondeval van de eerste twee mensen

ook veel meer geneigd zijn seksuele activiteiten te verbergen dan bijvoorbeeld zijn woede. Die schaamte speelt zowel buiten het huwelijk als erbinnen. Voor de eerste categorie contacten gebruikt Augustinus het Latijnse woord ‘vulgaris’. Daarom waren de pogingen van de Cynici het schaamtegevoel te negeren met echtelijke gemeenschap in het openbaar tot mislukken gedoemd. Het Griekse woord ‘kunikos’ betekent ‘honds’ en werd als honende benaming gebruikt voor Diogenes (4^e eeuw v.Chr.) en zijn school die zich tegen alle maatschappelijke en culturele conventies gingen verzetten.

De laatste 8 hoofdstukken van het boek bevatten beschouwingen over de seksualiteit in de paradijselijke toestand en over de manier waarop God de zonde van de mensen toch ten goede heeft gekeerd. De zegen van de voortplanting, voor de zondeval de mens toebedeeld, werd niet ingetrokken maar vermengd met lust. Man en vrouw zijn van meet af aan zo geschapen zoals wij nu twee mensen van verschillend geslacht zien en kennen en dat wij hen één noemen vanwege hun huwelijksband. Natuurlijk was er ook voortplanting geweest als er niet was gezondigd. Anders zou de zonde nodig zijn geweest om tot het grote aantal van de heiligen te komen. Echt gelukkig zijn is niet mogelijk in dit leven. De slechtheid van zondaars, of het nu gaat om mensen of om engelen, verstoort niet de werking van Gods voorzienigheid. Zo zijn er dus twee steden, de aardse en de hemelse, de ene roemt in zichzelf, de andere in de Heer.

Boek XV schildert het begin van de twee steden onder de mensen.

Chris Dijkhuis

VAN DE AMNESTYTAFEL

Op zondag 8 maart jongstleden hield de Amnestygroep van de Boskapel weer een brievenactie. Zo'n actie waarmee AMNESTY Nederland en Amnestygroepen in andere landen proberen onterecht, want vaak zonder degelijke rechtspraak, en in schending van de mensenrechten, vastzittende activisten een hart onder de riem te steken. Het feit dat er ergens, meestal ver weg, door medemensen aan je gedacht wordt, is voor zulke politieke gevangenen een heel positieve ervaring die hoop en moed geeft.

Toen ik rondging met mijn mandje brieven om medeboskapellers te vragen brieven te 'kopen' door de portiekosten voor zijn of haar rekening te nemen, zei een van de koffiedrinkers dat hij "daar niet aan meedeed". Toen ik antwoordde dat het ging om mensen die slachtoffer waren van onredelijke regimes, zei hij dat hij ook slachtoffer was. Hij werd namelijk onterecht van hem toebehorende inkomsten beroofd door mensen als Bos en Zalm. Belastingheffing was diefstal, met andere woorden, en daar zul je maar slachtoffer van zijn!

Zo iemand heeft niet echt begrepen waar Amnesty voor opkomt. Uit de twee laatste nummers van het Amnesty maandblad *Wordt Vervolgd* van februari en maart, krijgt de lezer een goed beeld van wat je onder onredelijke, dictatoriale regimes allemaal kan overkomen. In Columbia krijgt het leger een extra vrij weekend, of krijgen militairen bevordering, als ze een vijand van de linkse guerillabeweging (FARC of ELN) dood aan de legerleiding overdragen. Bij gebrek aan voldoende dode vijanden gaan militairen sloppenwijken in waar onschuldige sloebers proberen in leven te blijven en executeren ze deze om ze vervolgens als dode guerilleros aan de leiding over te dragen. Als je in Gaza het waagt

een negatieve uitlating te doen over HAMAS kun je zonder vorm van proces opgepakt en opgesloten worden. En, een ietsje dichter bij huis, als je als journalist in Moskou je kritisch uitlaat over de regering van Medvedev en Poetin, dan ben je je leven niet meer zeker. En ook als je, om deze lijst niet al te lang te laten worden, je in Turkije als Koerd druk maakt om meer zeggenschap voor de Koerden, moet je eveneens oppassen.

Hier worden pas echt mensenrechten met voeten getreden. Bos en Zalm en de belastingdienst vergelijken met vertegenwoordigers van dictatoriale en onmenselijke regimes gaat wat ver. Natuurlijk staat het iedereen vrij om al dan niet aan Amnesty-acties mee te doen. Uit de motivatie van je keuze zou echter niet mogen blijken dat te licht gedacht wordt over wat schending van mensenrechten eigenlijk inhoudt.

Namens de Amnestygroep,
Gerard Willems.

PERSBERICHT

Een paar maanden voordat hij tot Paus werd gekozen zei de toenmalige Kardinaal Ratzinger het volgende:

“Het wordt hoe langer hoe duidelijker dat een wereldomspannende kerk, in het bijzonder in het huidige tijdsgewricht, niet bestuurd kan worden door een absoluut monarch ... te zijner tijd zal er een modus gevonden worden om op realistische wijze een diepgaande samenwerking tussen de bisschoppen en de Paus tot stand te brengen, omdat wij slechts op deze wijze in staat zullen zijn het hoofd te bieden aan de uitdagingen waar we voor staan”.

Vraag van **Christians for Choice** naar aanleiding van deze woorden: “Heeft Benedictus XVI iets gedaan om het in deze woorden uitgedrukte principe te realiseren?”.

ingezonden door Rinus Bal

PATERS AUGUSTIJNEN (2)

Heel terecht heeft Lonneke Bisschop de redactionele artikelen over de Augustijnen in Nijmegen in haar lezersbrief aangevuld met haar verwijzing naar de inzet van de Paters Augustijnen. Zij noemt in het bijzonder Pater Mario van den Berg die wel als de grote voortrekker van de Boskapel (Oorspronkelijk de kloosterkapel van de Augustijnen) mag worden genoemd.

Ook wij zien dat zo. Mario was een bevlogen, talentvolle man met een charismatische uitstraling en een grote werkdrijf. Hij was met zijn werk voor de Boskapel zijn tijd dikwijls ver vooruit, wat zeer werd geapprecieerd door de vele bezoekers niet alleen uit Nijmegen maar ook van ver daarbuiten. Zijn verdiensten werden, na zijn overlijden op 8 december 2008, breed uitgemeten in het blad van de Boskapel. Zijn uitvaart vond plaats vanuit de Boskapel.

Na het emeritaat van Pater van den Berg werden andere Augustijnen pastor in de Boskapel. Zij zetten de ingeslagen weg voort maar konden dat vanzelfsprekend niet op de onnavolgbare manier van Mario van den Berg. Voor sommigen was dit een teleurstelling. Maar de inspiratie van Mario is niet, zoals mevrouw Bisschop zegt, uit de Boskapel verdwenen. De Boskapellers beschouwen die inspiratie als Mario's nalatenschap die wij met respect koesteren en uitbouwen onder de bescheiden maar zeer inspirerende leiding van Pater Joost Koopmans.

Ook suggereert mevrouw Bisschop dat de Boskapel heeft opgehouden te bestaan. Dat is niet juist. Kapel en klooster zijn weliswaar door de Orde der Augustijnen verkocht maar de kapel

wordt van de nieuwe eigenaar gehuurd en dus gaan de drukbezochte Diensten op dezelfde wijze door. En zoals altijd is ook nu nog steeds iedereen welkom, ook mevrouw Bisschop.

Ben van de Pol en Gerard Willems

